

Quins són els antídots més utilitzats en urgències?

MAIG - 2022

Autor: Dr. José Luis Gómez Urquiza

Data d'elaboració: 24/04/2022

Les **intoxicacions** es produeixen per l'exposició en excés (respecte a la quantitat recomanada) a un fàrmac o substància potencialment tòxica. Quan es produeix una intoxicació, depenent del nivell de gravetat de la mateixa (és important la substància implicada, la via d'exposició, la causa de la intoxicació, el temps transcorregut des del contacte amb el tòxic, si s'ha realitzat alguna mesura com a inducció del vòmit i la simptomatologia presentada) caldrà optar per diferents tipus de tractament com, per exemple, el buidatge o rentada gàstrica. En alguns casos serà necessari l'ús d'un **antídot**. Els antídots són substàncies o medicaments que impedeixen, milloren o fan desaparèixer alguns signes i símptomes produïts per intoxicacions actuant sobre el mateix tòxic.

En les **urgències d'adults**, en línies generals i sense tenir en compte variables que poden alterar els percentatges (com el grup d'edat), el tòxic que més assistències a urgències produeix és l'alcohol, a continuació trobem les drogues d'abús (primera és la cocaïna, seguida del cànnabis i l'heroïna seguides per amfetamines, èxtasis i al·lucinògens) i, finalment, els medicaments (els més freqüents són les benzodiazepines, seguides d'antidepressius, opiacis i neurolèptics). Després d'aquestes categories estarien les intoxicacions per productes químics o gasos. Segons la zona geogràfica aquest ordre de les intoxicacions més freqüents podria variar.

Per a aquestes intoxicacions, veurem els **antídots i mètodes més usats** en urgències:

- El **carbó activat** és un dels mètodes més triats per la seva seguretat i efectivitat davant una gran quantitat de fàrmacs i substàncies, quan no està contraindicat. El seu ús, en general, es realitza quan la ingestió del tòxic ha sigut recent, entre 1 i 2 hores.
- **Intoxicacions per drogues:** a l'alcohol s'aplica el tractament en funció de la simptomatologia i nivell de consciència administrant-se vitamina B1 (tiamina) i sèrum glucosat. A la intoxicació per cocaïna s'administren benzodiazepines per a contrarestar l'estimulació simpàtica. En el cànnabis, si es produeix crisi d'ansietat, s'administren benzodiazepines i si hi ha quadres psicòtics haloperidol. A l'heroïna s'utilitza la naloxona i en el cas de drogues de disseny s'administra haloperidol si existís agitació o altres fàrmacs en funció de la simptomatologia.

- **Intoxicació per fàrmacs:** en el cas de la intoxicació per benzodiazepines es fa servir el flumazenil. Als antidepressius s'administra carbó activat i es tracten símptomes. Als opiacis es fa servir la naloxona. Als neurolèptics l'antídot és el biperidèn. Per al paracetamol es fa servir l'N-acetilcisteïna.

A les **urgències pediàtriques**, segons indica l'última guia de la Societat Espanyola d'Urgències de Pediatria en el seu últim protocol sobre intoxicacions, l'ús d'antídots sol ser molt baix, menor del 4% en les consultes per sospites d'intoxicació.

L'alcohol és també un dels tòxics que més produeix consultes per intoxicació en edats pediàtriques (incloent-hi persones fins als 18 anys). Després, és l'N-acetilcisteïna, en les intoxicacions produïdes per paracetamol. En el cas de fàrmacs liposolubles (anestèsics locals, antidepressius tricíclics) l'antídot més nou és la utilització de la teràpia d'emulsió lipídica, sent també nous els antídots relacionats amb els fàrmacs oncològics com en la intoxicació per 5-fluorouracil l'ús de triacetat d'uridina. Un antídot que s'ha d'utilitzar amb precaució per la seva desfavorable relació entre risc-benefici, és el flumazenil, que només estarà indicat en intoxicació pura per benzodiazepines en pacients amb depressió neurològica i insuficiència respiratòria o hemodinàmica que no responguin a les mesures de suport.

Alguns antídots no s'aconsegueixen fàcilment pel seu preu o curta caducitat, entre altres raons, i per això existeix en algunes comunitats i s'estan creant en unes altres la Xarxa d'Antídots que es pot contactar en cas de necessitat.

BIBLIOGRAFÍA

- Servicio de Farmacia del Complejo Hospitalario Universitario de Albacete. Guía de administración de antídotos y antagonistas, guía básica para personal sanitario. Complejo Hospitalaria Universitario de Albacete (1ª ed), 2013.
- Servicio Gallego de Salud. Por problemas de salud: Anexo I – antídotos en intoxicaciones [sitio web]. Disponible en: <https://www.sergas.es/Asistencia-sanitaria/Por-problemas-de-sa%C3%BAde>
- Sociedad Española de Urgencias de Pediatría. Protocolos diagnósticos y terapéuticos
- Xaau SN. Toxicología clínica: bases para el diagnóstico y el tratamiento de las intoxicaciones en servicios de urgencias, áreas de vigilancia intensiva y unidades de toxicología. Elsevier, 2019.

Quins són els antídots més utilitzats en urgències?

Antídot

Són substàncies o medicaments que impedeixen, milloren o fan desaparèixer alguns signes i símptomes produïts per intoxicacions actuant sobre el mateix tòxic.

Antídots i mètodes més usats en urgències d'adults

CARBÓ ACTIVAT

Mètode més triat per la seva seguretat i efectivitat davant una gran quantitat de fàrmacs i substàncies, quan no està contraindicat. El seu ús, en general, es realitza quan la ingestió del tòxic ha sigut recent, entre 1 i 2 hores.

INTOXICACIONS PER DROGUES

	ALCOHOL	→	Vitamina B1 (tiamina) i sèrum glucosat	→	Tractament en funció de la simptomatologia i nivell de consciència
	COCAÏNA	→	Benzodiazepines	→	per a contrarestar l'estimulació simpàtica
	CÀNNABIS	→	Benzodiazepines	→	Si es produeix crisi d'ansietat
		→	Haloperidol	→	Si hi ha quadres psicòtics
	HEROÏNA	→	Naloxona	→	En l'ús general
	DROGUES DE DISSENY	→	Haloperidol	→	Si existís agitació o altres fàrmacs en funció de la simptomatologia

INTOXICACIÓ PER FÀRMACS

	BENZODIAZEPINES	→	Flumazenil
	ANTIDEPRESSIUS	→	Carbó activat
	OPIACIS	→	Naloxona
	NEUROLÈPTICS	→	Biperidèn
	PARACETAMOL	→	*N-acetilcisteïna

* També en pediatria

NOVETATS EN PEDIATRIA

FÀRMACS LIPOSOLUBLES
(Anestèsics locals, antidepressius tricíclics)

↓
Teràpia d'emulsió lipídica

FÀRMACS ONCOLÒGICS
(Intoxicació per 5-fluorouracil)

↓
Triacetat d'uridina

Alguns antídots no s'aconsegueixen fàcilment pel seu preu o curta caducitat, entre altres raons. Per això existeix en algunes comunitats i s'estan creant en unes altres la **Xarxa d'Antídots** que es pot contactar en cas de necessitat.